

CONFERINȚĂ

ASUPRA

Evenimentelor din 1912-1913

ȚINUTĂ DE

GENERALUL AL. HIOTTU

*Numai prin muncă po-
porul ca și individul poate
străpunge stîncele cele mai
puternice ca să ajungă :*

Puterea și Fericirea.

*Adevărul și lumina des-
chid calea ordinei și a
progresului.*

BD 285767

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice „TIPOGRAFIA ROMANEASCA“

No. 14, STRADA IZVOR No. 14

1913

~~43321/67~~

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 1156 755

1075 / 04

Institut
B1

B.C.U. Bucuresti

C20046947

ONORATA ADUNARE

Numai prin muncă poporul ca și individul poate străpunge stincele cele mai puternice ca să ajungă:

Puterea și Fericirea.

Adevărul și lumina deschid calea ordinii și a progresului.

Domnilor, Doamnălor

Societatea tinerimea română, care este totdeauna alături de cestiunile vitale ale țării contribuind prin toate mijloacele la dezvoltarea culturală și educativă a poporului, începând seria anuală a conferințelor mi-a cerut și mie un subiect cu un caracter mai apropiat de evenimentele petrecute în timpii din urmă.

Pentru a satisface dorința comitetului am crezut că lucrul cel mai nemerit ar fi că o recapitulație a evenimentelor din 1912—1913 ar corespunde mai bine, însoțită și de un studiu modest asupra lipsurilor și nevoilor văzute, și dorința sinceră și cinstită de a se aduce îndreptările trebuincioase în toate direcțiunile, fără întârziere, fiind și necesar ca orice român să le cunoască, ca astfel să poată contribui cu sufletul și inima la o însănătoșire cât mai puternică.

Voi expune totul astfel, după cum am putut afla, fie prin informațiuni bine cântărite, fie prin constatări personale.

Nu voi ascunde adevărul pentru a acoperi fapte, cari trebuie îndreptate în serviciile țării ori cari ar fi ele.

Nu intră în intențiunea mea de a atinge vre-o personalitate; însă cei ce vor vedea oglinda greșelilor comise să primească cu plăcere, ceia ce vor auzi, punând mărinimia și patriotismul mai pre sus de orice pentru a întreprinde de urgență vindecarea tuturilor rănilor spre binele patriei.

Am dorit totdeauna să lucrez și să produc numai binele, având ca normă: „*Că emblema meritului este modestia*“.

Voi avea curajul să arăt greșelile, așa după cum s'au produs sau se produc, pentru că dorința țării și a D-v. cred că este ca lumină să se facă în toate direcțiunile cu *folos și rezultat*.

Așa trebuie să simțā orce Român cinstit, și devotat patriei sale, voi căuta să fiu în nota acestor vederi ori cum ar fi adăvărul, fiind și cât se poate de *drept*.

Aceste cuvinte zise cred că am avut onoarea de a arāta limpede scopul ce urmăresc.

Evenimentele cari s'au produs de la 1912 și până azi au pus țara într'o situațiune primejdioasă. Ar fi o nepăsare, dacă nu ne-am ocupa cu deamănuntul de toate cestiunile, cari se referă la activitatea noastră națională ori care ar fi ramura. Asemenea situațiuni pun în mișcare tot organismul unei țării și-i procură ocasiunea de a vedea greșelele și lipsurile ce se găsesc în orice direcție a activității statului, și aceasta nu se întâmplă decât statelor cari nu sunt conștiente de menirea și rolul politic ce-l ocupă.

Un stat conștient este totdeauna gata și nu se lasă nici o dată să fie surprins nepregătīt.

Nepregătirea provine din neglijență și din neprevăderea de a conduce cu inimă interesele instituțiilor, precum și din apatia timpului de pace, care lenevește și te face să trăești fără grijă, beneficiind numai de avantajele și plăcerile ce produce această situație a *Dolcelui-farniente*.

Lucrurile s'au petrecut tocmai așa; fiindcă pe orice serviciu s'a pus mîna, afară de mici excepțiuni, nu s'a găsit decât lipsuri, cari au dovedit pînă la evidență starea de nepregătire în organizația serviciilor publice, cari toate împreună trebuiau astfel pregătite încât, când vor fi chemate să funcționeze în ziua de grea cumpănă să nu *lase nimic de dorit*.

Situațiunea politică s'a schimbat cu totul dela 1878, pînă atunci eram în grija altora, de atunci am rămas numai în grija noastră, în capacitatea și în puterea de a înfrunta prin mijloacele de rezistență orice situațiunea ni s'ar presenta.

Prin schimbarea cu totul a peninsulei balcanice din care a rezultat și crearea Bulgariei, starea politică a țării a luat o altă direcție și tocmai aici a fost greșala că nu s'a pătruns secretul interesului nostru.

Creațiunea statului bulgar a fost și este ghimpele neliniștei noastre; iar noi prin firea de nepăsare și spiritul zeflemist neluînd nimic în serios și nevrînd să ne obosim să cunoaștem mișcările, aspirațiunile, progresul și mai ales caracterul și direcțiunea ce imprimă poporului pentru îndeplinirea idealului lor, am stat cu brațele încrucișate privindu-i fără grijă.

Ei sădeau în inima națiunii ura contra Turcilor și contra noastră, în scop de a putea obține cea mai

mare vrăjmășie pentru ziua, când vor porni fie contra noastră fie contra Turcilor.

Ura le era necesară ca lupta să fie mai înverșunată, *preparațiune înțeleaptă și prevăzătoare.*

Aceste sentimente de răutate și ingratitude le au semănat în popor cu multă pricepere până chiar și în conașionalii din țară.

X Dela primii pași ai școalei se imprimă în creerul copilului harta imperialismului bulgar, arătându-ne ca cotropitorii Dobrogei, reprezentându-ne ca pe niște incapabili de a lupta cu dâșșii, atribuindu-ne și tot felul de epitete ridicule. Ei au crescut și cultivat poporul într'această stare de spirit, care a ajuns :

Crezul lor

Pe lângă toate acestea, acțiunile lor politice dela 1885, 1900 și 1908 trebuia să ne dea mult de gândit la ziua în care ni s'ar fi rezervat vre-o surprizăi Nimic nu ne-a mișcat, am rămas vecinic nepăsători și indulgenți.

Bulgarul din punctul lui de vedere este poporul *patriot prin excelență*; în afară de interesele lui naționale n'are considerație pentru nimic, nu cunoaște sentimentul generozității și al civilizațiunii; din fire rău și ingrăt, șiret și prefăcut, supus când este în-genuchiāt, despot când se simte în putere de a domina.

X In resumat un vecin periculos și dușmănos, în care nu te poți încrede *niciodată*. Te înșală când sunt în joc interesele lui.

El nu iartă *niciodată*, păstrează ura desimulând-o. Lacom, răzbunător, încăpățānat și invidios, almin-

terea sobru, muncitor, curajos și stoic. Femeile ca și bărbații.

Școala, cazarma și spitatul sunt cele 3 cestiuni, ce ocupă rândul întâi în stat, și pentru cari se fac cele mai mari sacrificii. Iată calitățile și defectele acestui popor, care trebuie *considerat* din toate punctele de vedere.

Pe la începutul anului 1912 circulau diferite svonuri despre o mișcare războinică, ce s'ar întreprinde în peninsula balcanică; după aparență însă nimic nu părea să aibă serioșitatea unor asemenea întreprinderi.

Mai în urmă însă se zice că *incidental* s'ar fi aflat pela finele lui Iulie că se fac pregătiri serioase de război în Bulgaria pentru intrarea în campanie.

Pe la finele lui August am primit și noi vizita Cancelarului Austro-Ungar, care probabil și-a exprimat vederile, după cum îi dictau interesele în raport cu preocupările politice ale monarhiei în peninsula balcanică.

Lucru de mirat, cum eram așa de puțin informați asupra frământărilor și pregătirilor de război din Balcani, unde să plămădisse și alianța celor 4 state.

Bulgaria au început mobilizarea la 19 Septembrie 1912 și se zice că, la 15 Septembrie să raporta guvernului, că atașatul militar bulgar a asigurat că Bulgaria n'avea intențiunea de a ataca Turcia.

Intr'acest stadiu al frământărilor diplomatice, conducătorii țării să oboseau cu tot felul de neînțelegeri pentru portofoliile ministeriale, preocuparea de situațiunea gravă externă *avea aerul* de a fi lăsată pe planul al doilea, iar complectarea materialelor începută în 1911, când, *trebuie să fim drepți*, s'a dat sume mari pentru acoperirea golurilor, se urma, nu însă cu o activitate scânteietoare; fiindcă convingerea era că

armata nu va intra în acțiune și astfel am ajuns în Octombrie 1912 cu un stok de lipsuri.

Acum ne găseam la un punct greu, nimic nu se mai putea obține *cu rost* și cu *șir*; fiindcă lipsea timpul material, pentrucă evenimentele se desfășurau cu repeziciune.

Armatele nu se improvizează, nici nu să formează în ziua plecării. Acestea sunt horde, cari te îngrop. Armatele puternice sunt rezultatul unei organizări înțelepte în decursul timpului.

Serviciul de 2 ani a fost o nenorocire; fiindcă n'am fost nici preparați, nici n'avem mijloace de al susține, și ne impune o armată bazată în total numai pe rezerve slabe.

Pentruce s'a introdus?

Pentru ca să se aibă trupe fără instrucție militară, fără spirit de corp, fără disciplină, neîncadrate și mai cu seamă fără putere de resistentă. Valoarea unei armate este proporțională cu durata de serviciu.

Cei ce l-au introdus au dovedit lipsă de pătrundere și de erudiție militară.

Am susținut într'una că:

O armată a cărei organizație este bazată numai pe rezerve și rechiziții nu poate da decât rezultate negative.

Dela Octomvre la Iunie s'a făcut *mult*; dar ce folos, golul era mare, pentru ca să fi ajuns la complet și am rămas la jumătățile de măsuri, a căror roade le am văzut.

Ne va fi oare de vreun folos? Timpul o va proba.

A ajuns vremea ca poporul să-și mai oțelească puțin nervii pentru interesele țării, și să-și mai des-

chiză inima la durerile ei, impunând voința ca să-se lucreze mai luminat, cu mai multă râvnă și mai mult interes, ca nu cumva evenimentele mari, ce așteaptă la ușă, să ne surprinză din nou.

Drama balcanică începu să se desfășure în primele zile a lui Octomvre și dela început s'a văzut limpede că va cuprinde trei acte.

Primul act, ciocnirile între Turci și aliați.

Al doilea act, luptele între aliați pentru împărțirea pradei.

Și al treilea, complicațiunile ulterioare cu alți factori a căror interese ar fi atinse.

Din actul al treilea s'a produs o singură scenă : „*Intervenția României*“. Ce va mai fi până la sfârșit se va vedea.

Pe când se desfășura primele scene ale actului întâi se forma și la noi guvernul de colaborare, merit să facă față și să înfrunte evenimentele.

Opinia publică era nedumerită în atitudinea, ce lua țara în conflictul ivit.

După frământările ce se produceau, se părea că nimic nu era fixat asupra intențiilor ce s'ar fi întreprins.

Aparențele aveau aerul ca totul să fie nou, parcă niciodată nu s'ar fi cugetat asupra unor asemenea evenimente; deși destui factori și destule indicii ni s'au prezentat în diferite ocaziuni pentru a fi avut terenul pregătit pentru preîntâmpinarea unor asemenea situațiuni și de a nu fi expuși a perde cumpăna judecății și firul interesului nostru, ca stat și națiune.

Am văzut cu părere de rău cum unele ziare spuneau că evenimentele au avut *darul* de a ne surprinde nu numai pe noi, dar chiar și pe unele din puteri.

Nu știu zău, dacă aceasta poate fi o scuză.

Avem un păcat și aceasta am observat-o în toate direcțiunile, de a nu ne compara cu ce este superior, bun, curat și frumos, în scop de a fi la fel, și de a aspira a se atinge binele oricât ar fi de sus; dar vecinic avem formula comparativă a inferiorității aproapelui, exprimată tipic:

„Dar lasă-i (vorbind de orcine) că nici ei nu sunt mai grozavi, parcă ei sunt mai pricopsiți ca noi, da, dă-i încolo că destule păcate au și ei“.

Niciodată, dar absolut nici odată n'am auzit pe cineva zicând: *„Trebue să nu ne lăsăm mai pre jos, trebue să ne punem pe lucru, să avem grijă“.*

Aceasta este caracteristica orientalismului, care ne stăpânește inima și sentimentul de aspirațiune, indiciul nepăsării. Stimulent, concurență de activitate și râvnă de a întrece pe aproapele nostru, sunt lucruri în fașă, cari n'au intrat încă în deprinderile noastre de viață publică.

Acestea zise să urmărim evenimentele. Guvernul odată format, a procedat la alegerea corpurile legiuitoare.

Lupta electorală începută, țara a asistat la o perioadă nouă de frământări și la combinări de tot felul din punctul de vedere al intereselor partidelor; cu toate că focul se încinsese peste Dunăre și preocupările tuturilor ar fi trebuit să fie așințite în acea direcție.

Cei ce priveau această stare de lucruri destul de tristă din punctul de vedere politic, nu făceau decât să deplângă o asemenea situație, care denota o perfectă lipsă de interes pentru nevoile țări.

Câte probleme mari, câte nevoi de îndeplinit, câte

goluri de astupat și câtă liniște trebuia pentru chibzuirea soluțiilor, ce urmau să rezolve această situațiune grea.

În fine ajunserăm la constituirea corpurilor legiuitoare a căror activitate se cunoaște.

În timpul acesta opinia publică începu să se frământa voind să știe ce poziție va lua țara față de rezolvirea vestitei cestiuni a orientului, pe care fiecare din noi o avem în urechi de la naștere.

Toată lumea se întreba cum se poate să stăm cu brațele încrucișate și așa de impasibili în fața unei cestiuni atât de mari.

* În sfârșit începu să apară diferite *versiuni*. Unii susțineau o mică rectificare de frontieră, alții cereau ca rectificarea să se facă pe linia Popina-Cavarna, alte păreri susțineau ca frontiera să fie pe linia Turtucaia-Balcic. Cu un cuvânt nici o fixațiune de idei, nici o hotărâre determinată asupra pretențiilor cari le am ridicat; încât nimeni nu știa, ceia ce vrem și unde voim să ne oprim.

Am fost pe la conferința dela Londra, de unde ne am întors fără rezultat iar presa străină ne-a tratat destul de sever impuntându-ne lipsă de voință și hotărâre.

Nicio preparație a opiniei publice streine, prin ziare n'a fost întreprinsă în capitalele mari ale Europei, niciun studiu bine înlănțuit, tratat metodic și sistematic pentru a lumina opinia publică, n'a fost făcut pentru a nu ne lăsa numai în mrețele calomnioase și răutăcioase ale Bulgarilor, cari căutau a ne ponegri prin toate mijloacele în interesul cauzei lor.

Într'această situațiune s'a întreprins tot felul de

încercări diplomatice pentru a se ajunge la o soluție ori care ar fi și așa ne oprirăm de Silistra, din care ajunserăm să facem un fel de piatra filosofală; încât se legă amorul propriu național și demnitatea țării de acest orașel, care *singur* nu presintă nicio valoare din nici un punct de vedere; ba ceva mai mult am ajuns cu această chestiune și la conferința dela Petersburg, revoluționând toate cabinetele Europene, ca să ajungem la bătrâna zicătoare că: A gemut un munte ca să nască un șoarece.

În fine după ce conferința s'a îndurat a ne acorda Silistra cu cele 3 kilometri, s'a crezut că succesul a fost atât de mare, încât din timpii cei mai îndepărtați *România numai obținuse o glorie mai mare, decât ceziunea Silistrei.*

În fine la începutul lunii lui Maiu se convocă corpurile legiuitoare pentru a comunica succesul obținut prin protocolul dela Petersburg.

Discuțiunile în parlament au fost blânde, și totul s'a terminat după cum situațiunea ne impunea atitudinea.

Cu această ocaziune se răspunse de șeful guvernului impozanta expresiune că: „*Trenul României n'a sosit încă*“.

Această declarațiune, indica cu certitudine că guvernul era convins din primele zile ale lunii Maiu că situația externă nu era clară și că foarte probabil am putea avea o complicație armată și prin urmare înțelepciunea dicta cea mai arzătoare preparațiunea cu siguranță și hotărâre, fără a se mai ezita și fără a se mai lasă să intervină niciun fel de influențe.

Această expresiune fiind hotărâtoare, deci urma ca a doua zi chiar să înceapă preparațiunea necesară

în vederea campaniei, formându-se depozitele cu aprovizionările trebuincioase.

După terminarea comunicării protocolului au început tratările ceziunii Silistrei.

Rezultatul este cunoscut.

Comisiunile române s'au întors cum au plecat; iar Bulgarii ne-au tratat *cum merită ceice împing politeța prea departe*.

Grație acestei atitudini a guvernului bulgar, tratativele s'au rupt.

Lui îi datorăm recunoștință de a ne fi spălat rușinea, cu care ne acoperise opinia publică europeană, procurându-ne ocaziunea de a interveni în războiul ce-l făceau aliaților lor, fiindcă fără această intervenție am fi rămas sub oprobiul unei reputațiuni delicate.

Expunerea de față nu este decât o recapitulație, cât se poate de strânsă a evenimentelor petrecute, în scop de a împrespăta faptele săvârșite în intervalul unui an.

Inrâurirea evenimentelor politice după perioadele anilor 1821, 1848, 1853, 1859, 1866 și 1877—78 au avut efecte puternice asupra viitorului și soartei României; fiecare dintr'aceste perioade a adus schimbări radicale și a îndrumat țara spre o eră nouă, și dacă am fi să profităm cu mai mult egoism național, poate am fi fost mult mai departe.

Statele fac adevărate progrese numai atunci, când știu să imprime civilizația și dezvoltarea maselor pe povârnișuri bine bătute și bine ordonate; fără temelie solidă nimic nu se poate clădi. *Edificiul se surpă. Dea Domnul ca constatările lipsurilor, lacunelor și mai ales greșelele politice sub raportul organizării statului să ne serve de învățăminte;*

fiindcă pacea din 1913 este rezultatul unor evenimente mari, unde România a jucat un rol preponderent și desăvârșit, care a deșteptat și a sădit în sufletul multora gelozia, invidia și chiar ura ; iar altora răsbunarea.

Să se scruteze bine atmosfera politică a Europei și se va vedea limpede câte evenimente mari sunt în perspectivă.

Aici trebuie să fim atenți să nu alunecăm și să știm să facem *politică curat românească.*

Să mai lăsăm brăurile celor ce ne iau în brațe numai pentru interesele lor, și ne lasă în drum când le vine bine.

Am ajuns la punctul unde partidele nu trebuie să aibă în vedere numai interesele lor. *Toți trebuie să fim întâi români și să punem înainte interesele țării.* Toți trebuie să îndreptăm vederile noastre numai spre consolidarea deplină a tuturilor instituțiilor, legate între ele, ca toate să concure spre un singur scop :

Siguranța și progresul națiunii.

Ce folos că zilnic presa nu face decât să enumere cu deplină dreptate, abateri de toate soiurile, neglijența în execuțiunea bunului mers al serviciilor și al moralității publice; risipa nemăsurată a banului public pe lucruri nefolositoare, desinteresarea complectă a ordinei, a curățeniei, a igienei și a sănătății publice ; a respectului proprietății, fie a statului, fie a particularilor ; lipsa de directive de a se pune pe calea cea bună, îngrijirea și creșterea vitelor ; lipsa de îndemn de a călăuzi poporul la muncă și la dorința de a agonisi și de a aspira să-și îndrepte starea materială pentru o existență

mai îngrijită ; dezvoltarea și complectarea învățământului primar, etc.

Cu un cuvânt toți văd și par a cunoaște relele cari rod toate straturile noastre sociale ; dar ce folos dacă nu se pune riguros umărul să se aducă îndreptările necesare atât de mult simțite.

Pentru aceasta ne trebuie curagiu și hotărâre și mai cu seamă, să ne desbrăcăm de patima și sectarismul politicianismului, care a ajuns azi un fel de profesiune, de exploatațiune, care de va mai continua tot așa ne va duce la ruină, și de unde urmează fatalmente și lichidarea.

Să se știe hotărât că suntem pe pragul unei revoluțiuni provocată numai de reaua conducerea straturilor directive. Sunt așa de multe de zis într'această privință, încât un volum întreg abia ar fi suficient.

La 1888 eram maior și trimis în județ, la întoarcere am făcut un raport *direct* ministrului de război, în care spuneam *verde* că starea țaranului stors și chinuit din toate părțile a ajuns la o limită, care de nu se vor lua măsuri radicale de îmbunătățire, de sigur că nu va trece minimum 20 de ani sau maximum 30 și vom avea o nouă revoluțiune agrară, care va sgudui statul din temelie. Acest raport a fost găsit de unul din senatori în 1907 și a fost surprins de îndrăzneala ce am avut, de a expune faptele grave și adevărurile crude ce constatasem.

Făcutu-s'a ceva ? Nimic.

Răspunsul l'am avut la 1907 (după 29 de ani), și acum ca și atunci îndreptările aduse, unele bune altele rele, se tâlmăcesc și se aplică, asuprind și sugrumând tot pe nevoiaș în folosul celor puternici ; dar tot a avut un rezultat, dar *trist*, că dela 1907

viața sub toate raporturile a ajuns așa de scumpă încât aproape nu se mai poate trăi în țară.

Timp mai este, dar nu mult, și-mi fac iluzia să sper, că dacă straturile directive se vor hotărî pe baza unei înțelegeri patriotice, în scop de a aduce îndreptările necesare, îmbrățișând apostolatul ridicării Patriei, vom putea vindeca, dacă nu toate, cel puțin multe din ele.

Să ne gândim bine și profund la soarta țării, fiindcă altminterea nu știu ce viitor putem avea.

De aici înainte suntem chemați a jucă din ce în ce un rol mai însemnat și mai pronunțat.

Viitorul ne rezervă sigur situațiuni de cari azi nici nu ne dăm seama.

Imprejurările ne vor pune tot mai mult în evidență și după cum ne vom pricepe a ne conduce barca, vom fi cotați la justa valoare a capacității noastre ca Stat.

Din ce în ce ne apropiăm de concertul european, prin urmare, câtă socoteală, câtă capacitate, câtă seriozitate și câtă prevedere *ni se impune.*

Până acum am stat mai la adăpost și mai ne băgați în seamă și am putut să ne strecurăm mai ușor.

De azi înainte ni se cere *putere și demnitate* de a putea *sta tari* în fața oricărei situațiuni viitoare.

După închiderea corpurilor legiuitoare trebuie urmărite pas cu pas mișcările Bulgarilor; fiindcă părăsirea pozițiunilor dela Ceatalgea era o indicația sigură a intențiunilor lor ascunse.

Imbătați pe deoparte de succese la cari nu se așteptau, iar pe de alta; râvneau ași lăsa aliații în minimum de beneficii al pradei turcești și astfel au pornit în contra lor.

In timpul acesta în țară se produse manifestațiuni

de stradă, cari cereau o acțiune hotărîtoare și energică în noua fază a evenimentelor de peste Dunăre, și așa am ajuns la 20 Iunie când se hotărî decretarea mobilizării pentru ziua de 22 Iunie cu o întârziere de 6 zile, care de s'ar fi putut evita s'ar fi scutit o grabă virtiginoasă, dela care a decurs neajunsuri, cari ar fi putut avea urmări.

Dela primele încăerări, războiul trebuia considerat ca început, și prin urmare mobilizarea noastră *era justificată din ziua de 17 Iunie* câștigând 6 zile, care era mult pentru operațiunile întreprinse.

Rare ori s'a putut vedea în viața popoarelor, chiar dacă s'ar cerceta istoria cât de îndepărtat, un avânt mai puternic, o abnegațiune mai mare, un dispreț de moarte și părăsirea familiilor după cum s'au manifestat în tot Românul, și mai ales, în stratul de jos.

Priveliștea era înălțătoare și se părea că însuși natura se cutremura în fața dorinții poporului de a arăta că suntem în stare *ori când* a ne apăra țara și a o ridica acolo, unde un neam întreg conștient de puterea lui trebuie să onoreze pământul ce-l stă pânește.

Nimeni nu se gândea dacă mâine mai era ființă sau pulbere.

Nimeni nu socotea, ce vor deveni urmași.

Nimeni nu drămuia bucățica de pâine, dacă aveau sau nu, cei rămași la căminele lor.

Toți aveau în suflet dorința: De a pleca, de a lupta și de a învinge.

Aspectul acestui tablou covârșitor prezenta re-deșteptarea virtuților timpurilor de glorie ale strămoșilor nostri.

Aceste virtuți au făcut mobilizarea armatei.

~~43321/67~~

= C 20046947 =

Avântul poporului a înlesnit și a grăbit echiparea și pornirea în zilele prescrise în calculele mobilzării, fără acest entuziasm situațiunea s'ar fi prezentat în condițiuni mai îndoelnice.

Aceste virtuți și sentimente trebuie înălțate și cultivate în sufletul neamului.

Acum să cercetăm faptele după cum s'au scurs.

Enumărarea lor cu ocasiunea mobilzării nu se poate face decât foarte restrâns, pentrucă o expunere mai amănunțită, timpul nu o permite acum.

Mobilizarea anunțată, oamenii au început să plece, cari mai de cari să ajungă mai curând la destinație.

Această plecare virtiginoasă încă de cu noaptea, pe când putea foarte bine să înceapă în dimineața zilei de 23, și mai ales anunțată cu 2 zile mai înainte a produs confusiune chiar dela primul pas; astfel gările erau inundate, trenurile încărcate fără ordine, de unde a rezultat câteva accidente și a mai reeșit chiar dela început o licență în conduita oamenilor, care are totdeauna urmări și asupra disciplinei.

În fine oamenii ajungând în orașele de reședință, produseră din cauza aglomerației greutăți în echipare și în constituirea unităților.

Răul era mai mare acolo unde se găseau la un loc cazarmate mai multe trupe, călări și unde se mai formau și unități noi.

Nimeni nu și-a imaginat tabloul realității; totul s'a lucrat teoreticește fără să se calculeze cum s'ar putea îndeplini o echipare și o formare de unități noi pe acelaș spațiu, unde ar veni 4000 la 5000 cai și 6000 la 7000 oameni.

Să sperăm că s'a văzut la fața locului neprevederile, rezultate în partea aplicativă a măsurilor or-

donate, ca să se învețe ceva pentru îndreptările viitoare.

Afluirea trebuie calculată și prescrisă pe zile de scurgere determinate și pe contingentele, ce se mobilează.

Totul trebuie gândit, totul trebuie prevăzut, totul trebuie prevenit și judecat.

Paralel cu sosirea oamenilor au început și rechiziția cailor.

În timp de pace legea prescrie formarea anuală a tablourilor animalelor destinate să se rechiziționeze pentru nevoile armatei.

Aceste tablouri trebuie dar făcute cu multă grijă și ținute la curent mutațiile ce să ivesc.

Când s'a procedat la adunarea rechizițiunilor s'a găsit că nu se potrivea cu realitatea, fiindcă *în majoritatea cazurilor* tablourile se întocmeau neregulat.

Afluirea era prea mare ceiace îngreuna mult distribuirea, grație însă unei sforțări demnă de admirat din partea corpului ofițeresc, căruia trebuie să-i aducem omagiul nostru de dragoste și stimă, s'a putut ajunge a se porni în limita zilelor prescrise.

Lucrurile trebuie să se săvârșească cu liniște, cu ordine și fără epuizare, care determină din primul moment o stare bolnăvicioasă de unde pornește tot rostul pe dos.

După cum să face formarea și complectarea de plecare este natural ca și restul să meargă tot așa, pentrucă dacă n'ai totul regulat și bine ordonat ca rezortul unei mașini atât de complicate să se miște în cele mai bune condițiuni, nu se poate avea de cât rezultate, cari te duc sigur la situațiuni triste.
Ex. Kirkilise.

Asupra formărilor de unități în momentul plecării,

voi aminti că arta războiului condamnă improvizarile de trupe în preziua campaniei.

Organizarea armatelor este o întregă filizofie și aș ruga pe organizatorii noștrii să nu uite condițiunile, ce se cere pentru a avea o armată solidă, mobilă și cu regularitatea funcționării tutulor organelor ce intră în compoziția ei.

Voi trece peste mișcărilor trupelor executate în țară până la Dunăre, deși ar fi multe de studiat, dar atingându-se și acest studiu ar fi să se încarce prea mult cadrul acestei expunerii și voi îmbrățișa d'a dreptul situațiunea din fața acestui rău.

Trecerea s'a făcut în 2 puncte:

La Bechet pe portiere și la Corabia pe un pod de vase.

La ambele s'a petrecut multă grabă.

Trupele soseau și se aglomerau în fața puntelor de trecere adăstând timp îndelungat ca să le vină rândul ia trecere, stând echipați și cu caii înhamati.

S'a dispus ca coloanele de munițiuni, coloanele de hrană și ambulanțele să fie trecute la urmă.

Aceasta a produs acea perioadă de lipsă de hrană fiindcă trupele odată trecute au luat marșul accelerat și s'au distanțat zecimi de kilometri de coloanele de subsistență, cari nu le a mai putut ajunge decât târziu și cu resursele reduse.

Podul trebuia considerat *punct inițial* pentru în-colonarea treptată a trupelor și astfel scurgerea să se facă în ordine și repede.

Cauza acestei aglomerări n'a avut sediul de cât într'un singur punct: **Lipsa de poduri.** *Ne trebuia cel puțin 4 și atunci scurgerea trupelor, aprovizionările și reaprovizionările precum și evacuarea răniților și bolnavilor, s'ar fi făcut regulat.*

Mi-aduc bine aminte că în criticele ce se făceau asupra campaniei din 1877—78 se imputa statului maior rusesc ca *greșală capitală* de a fi avut un sigur pod pentru o armată de circa 200.000 de oameni, pe când ar fi trebuit să aibă 4 sau 5 poduri, de unde se vede ușor cât a fost de grea trecerea pe un singur pod pentru un efectiv de aproape 250.000 de oameni. Trecerea dela Bechet nu prezenta valoarea unui pod.

Al doilea pod construit peste 10 zile la Nicopole a deservit aprovizionările și întoarcerea trupelor.

Asupra operațiunilor din Bulgaria, se impune așteptarea relațiilor oficiale, cu toate acestea câteva aprecieri generale tot s'ar putea întreprinde.

Este incontestabil că numai o ofensivă puternică și îndrăsneată poate asigura izbânda unei campanii și terminarea ei cât mai repede, crușând pierderile în oameni și materiale, economisind și finanțele țării. Sub acest raport de principiu *planul de campanie a fost ireproșabil, s'a impus chiar prin situația politică și militară a circumstanțelor, cari ne-au silit să intrăm într'această campanie.*

Pentru ca ofensiva să poată reuși, trebuie să se îndeplinească anumite condițiuni, fără de cari nu se poate avea sorți de izbândă.

In ofensivă trebuie să se aibă superioritatea numerică și morală, o organizație perfectă, o echipare completă și toate măsurile de sănătate și existență bine prevăzute. Marșurile bine calculate și astfel regulate ca să se poate ajunge a se străbate distanțele cele mai mari fără greutate, având și efectivele cât se poate mai complete, dacă aceste condițiuni nu sunt îndeplinite, atunci silit trebuie să se renunțe la avantajele ei și să se păstreze defensivă,

fiindcă altminterea înfrângerea este sigură, tocmai așa s'a întâmplat Turcilor.

Armata lor compusă din elemente diverse, rău echipată, rău încălțată, cu munițiuni insuficiente, fără hrană, cu o disciplină slabă, și mai ales rău încadrate a luat ofensiva pe toată linia. Greșala aceasta capitală a avut răspunsul la Kirkilise; pe câtă vreme dacă ar fi păstrat defensiva ar fi putut spera chiar victoria.

Noi am avut superioritatea *numerică și morală*. În general nu s'a ținut socoteală de serviciile auxiliare (Intendența și serviciul sanitar) dela cari depinde existența și viața trupelor și prin urmare și *reușita operațiilor de război*. Nu s'au înlănțuit mișcărilor executate cu mijloacele acestor servicii, cărora trebuia să se procure posibilitatea alcătuirii tuturilor măsurilor de aprovizionare și dispozițiunile sanitare.

În principiu general cu o ofensivă rău înjghebată și rău condusă în loc să se ajungă cu putere să se sdrobească vrăjmașul, rămâi învinsul lui, din cauză *că ajungi slăbit fizicește, decimat de epidemii și dărîmat moralicește*. Când asemenea situațiuni se produc opinia publică, în general în inconștiența realității lucrurilor, aruncă toată vina pe serviciul intendenței.

Să cercetăm ce este această intendență.

Este vre-o putere divină, care ar putea îndestula armatele în tot coprinsul lor? Bine ar fi să poată avea această magie. Ei bine este cu totul contrariu, este un simplu serviciu în sub ordinele comandamentelor mari, fără a-i se acorda importanța cuvenită; în raport cu menirea atribuțiunilor ce le incumbă serviciul ce-l are, cu un personal cu totul redus,

lipsită de mijloacele, cu cari ar putea să efectueze aprovizionările și îngrijirea trupelor.

Iată ce este intendenta.

X) La noi personalul ei se ridică prin bugetul 1913—1914 la 81 ofițeri de intendență pentru întreaga armată din cari vre-o 20 în serviciile sedentare.

Cu acest număr este oare posibil a se putea face față nevoilor unei armate de peste 500.000 oameni?

Rușii în 1877—1878 pentru o armată de circa 200.000 oameni, trecută în țară au avut peste 500 ofițeri de intendență și administrație și au început a-și agonisi existența chiar după întvederea dela Livadia din Iunie 1876.

Ei au avut asigurat aprovizionările prin 2 feluri de mijloace, prin contracte închiate cu diferiți furnizori și prin aprovizionări directe făcute prin intendență, având și peste 10.000 pahonți cu căruțele cu 2 și 3 cai.

Chiar din toamna anului 1876 au început și unii și alții să cutreere țara și să fixeze locurile depozitelor pe liniile pe unde urma să se facă scurgerea armatelor; astfel că dela 1 Aprilie 1877 s'a văzut ridicându-se munți de aprovizionări, construcțiuni de clădiri pentru fabricarea pâinei și barăci pentru spitale. *era într'adevăr o preparație și o organizație condusă cu o prevedere bine socotită și întreprinsă foarte de timpuriu și cu toate acestea li s'a întâmplat și lor neajunsuri mari, mai ales în perioadele luptelor și a timpului rău. S'a luat însă de îndată măsuri extraordinare trecându-se peste ori-ce sacrificiu bănesc și s'au învins greutățile și lipsurile.*

Este cea mai mare greșală administrativă militară ca o armată să se sprijine numai pe transporturile convoiurilor dinapoi.

Acest sistem îngreunează mișcările trupelor și le expune să rămâe fără existență.

Se poate cita multe cazuri cari au determinat pierderi de bătălii din cauza unor asemenea neso-
cotințe.

Austriacii în 1806 din cauza măsurilor admini-
strative, cari se bazau numai pe convoiurile dinapoi
a străbătut distanța dintre Inn și Izar în 10 zile
parcurgând abia 60 kilometri.

Perdereă campaniei din 1813 se datorește numai
încurcăturilor administrative. Napoleon după întoar-
cerea sa din Rusia nu mai avusese timp să se ocupe
și de această parte.

Perdereă acestei campanii a avut resunetul ei
asupra restului carierei sale.

Noi în 1877 am suferit *mult*, fiindcă nu s'a dat
mijloace intendenței de a se face aprovizionările
pe loc, așteptând să ne vie din țară toată existența.

Cel mai judicios mijloc este ca Intendența să or-
ganizeze rechizițiunile în localitățile ocupate în țara
inamică, *strângând tot ce poate servi la hrana și în-
treținerea armatei, formând depozite organizate
sistematic și distribuind produsele cu regulă și
socoteală.*

În 1877 atât Rușii cât și noi am lăsat bogățiile
lanurilor și satelor părăsite în risipa trupelor din
capul coloanelor și în jaful locuitorilor, și când
ajungeau trupele din urmă nu găseau decât *rămă-
șițele ruinei.*

*Toate lipsurile ce s'au semnalat și toate neregulile
administrative nu se datoresc decât greșeli că nu s'a
organizat un serviciu întins și bine alcătuit al in-
tendenței cu toate mijloacele necesare, atașându-se
și trupe suficiente, care să fi făcut înapoia avan-*

gărzei generale aprovizionări în depozite anumite și astfel trupele ar fi găsit cele ce le-ar fi trebuit până și pâine fabricată, cu modul acesta se evită risipa, se creiază resurse și se împuținează și conflictele între locuitori și trupe, care survin totdeauna când sunt lăsate a-și face singure rechizițiunile.

Să ne mulțumim că s'a făcut tot ce omenește a fost posibil; iar organizatorilor să le spunem să-și aducă aminte totdeauna de învățămintele și erudiția genilor trecute și să nu uite niciodată că numai cu armate bine organizate, bine hrănite și bine îngrijite se câștigă bătăliile.

Mai ales astăzi.

Armatele nu să mișcă pe teatrele de război și de operație cu înlesnirea cu care se mișcă pionii la jocul de război.

Sunt două socoteli enorm de diferite.

Am ajuns la cel din urmă capitol al subiectului de față, însă cel mai important și cel mai delicat, acesta este serviciul sanitar al armatei, care ca și intendența este serviciu în sub ordinele comandamentelor, începând dela Comandantul de batalion.

Se vede ușor punctul până unde poate avea înrâurire asupra măsurilor relative la sănătatea trupelor fără să aibă *sprijinul riguros și energetic al comandanților de trupe* pentru a preveni atâtea nenorociri, cari sunt inerente oricărei campanii.

Sarcina medicilor în timp de război este așa de mare și răspunderea atât de grea, încât comandamentele trebuie să le acorde toate mijloacele reclamate de necesitatea îngrijirii bolnavilor și răniților, având totdeauna bine organizate serviciile spitalelor și evacuărilor, fiindcă altminterea își termină operațiunile prin cele mai *îngrozitoare epidemii*.

Neîngrijirea riguroasă a trupelor are consecințe grave, riscându-se de a avea în loc de combatanți și efective tari *umbre și schelete*.

Medicilor le revine toată răspunderea higienică și terapeutică precum și constatarea sanitară a localităților, calitatea apelor și alimentelor, etc. etc.

Cu un cuvânt tot ce se referă la sănătatea și siguranța omenirii ce se mișcă împrejurul lor.

În ei bolnavii de orice categorie trebuie să simțăm umanitatea, consolarea, alinarea și ușurarea durerilor și suferințelor; iar cei sănătoși încrederea și speranța în bunele lor îngrijiri și mângâieri.

Medicii militari nu trebuie să uite că haina militară pentru dânșii este o distincțiune din punctul de vedere social militar și să nu facă din ea o interpretare cu totul alta din ceea ce comportă profesiunea lor de doctori.

Aceste zise cu principii generale, care trebuie avute în vedere la orice pas, să trecem mai departe cu cercetarea faptelor petrecute în ultimele evenimente.

S'a scris multe, s'a spus și mai multe, s'a arătat *golul incalculabil al tuturor neprevederilor, s'a arătat lipsa de energie și direcție*.

Să căutăm sediul acestor rele.

Este simplu. Își are origina și aici într'un singur punct:

„*Lipsa de personal și de mijloace pentru o armată de peste 500.000 oameni*“.

Tot din lipsa de medici la corpurile de trupă, oamenii la sosire nu s'au putut examina în majoritatea cazurilor și mulți au plecat cu diferite boale cronice umplând ambulanțele din primele zile.

După budgetul 1913—1914 sunt 208 doctori, 57

farmaciști și 63 veterinari în cari intră tot personalul comandamentelor și personalul spitalelor din diferitele garnizoane. Dacă s'ar socoti numai un doctor la 1000 de oameni, tot ar trebui 500 de doctori numai la trupă, apoi ambulantele, spitalele mobile, etapele, trupele cetăților, părțile sedintare, etc. ar fi trebuit dar să avem cel puțin 1500 de doctori, despre farmaciști și veterinari se știe că lipsa este destul de mare, mai cu seamă a veterinarilor.

Iată dar cauza primordială, de unde a plecat totul la care dacă s'ar mai adăoga și nehotărârea care a domnit în privința măsurilor definitive pentru o companie, care ca și la intendență nu s'a știut până în ultimile momente și încă a aglomerării tuturilor materialelor numai în București de unde nu s'a putut face distribuția în țară, lasându-se a se distribui o mare parte pe câmpul de operație, uitând că acolo survin alte lucruri, cari absoarbe timpul și activitatea tuturilor într'alte direcțiuni și că nimeni nu se mai gândește la primiri și distribuire de medicamente și materiale ; iar căile ferate și serviciul convoiurilor sunt prinse într'alte servicii și nu pot satisface și lucrurile, ce trebuiau făcute înainte de plecare.

Trebuia ca și la serviciul intendentei să se formeze la avant-gardă generală un serviciu de cercetări igieniste, compus din medici igienști, farmaciști și veterinari prevăzuți cu toate mijloacele și înlesnirile de a putea studia localitățile pe unde trupele au să treacă, și atunci lucrurile erau regulate și înțelepțește urnite. De s'ar fi făcut aceasta am fi dovedit că știm să profităm de învățămintele bune ale altora, cari au știut să culeagă atâtea roade frumoase.

Am auzit că s'ar fi invocat ca argument de jus-

tificare, că serviciul sanitar a fost pregătit în contra gloanțelor, iar nu și în contra epidemiilor.

Eu nu pot crede că s'ar fi găsit vreun medic militar, care ar fi putut concepe un asemenea argument.

Pentru respectul acestui corp cult și distins să respingem o asemenea insinuaare, ce i s'ar putea aduce, și desigur că numai vre-un vrăjmaș al său, i-a putut arunca în spinare o asemenea răutate; fiindcă este știut că epidemiile se port cu sine și isbucnesc când găsesc terenul pregătit.

Gloanțele le trimet alții și să primesc accidental; prin urmare dacă epidemiile ar consuma tot, cine ar mai rămânea să primească gloanțele?

Și atunci numai cu preparația contra gloanțelor ce s'ar mai face?

După o asemenea erezie, existența corpului sanitar militar n'ar fi justificată decât numai atunci când s'ar avea a face cu gloanțele. Nu, nu este de crezut că medicii militari să nu fie la corent cu tot ce s'a petrecut în ultimele războaie moderne, cu întinsele măsuri preventive pentru prevenirea epidemiilor, mai ales în războiul *Ruso-Japonez*. Atât la unii cât și la alții aceste măsuri au fost împinse până la cea mai extremă prevedere; dar mai ales la Japonezi, cari grație acestor măsuri n'au avut nici febră tifoidă nici dizenterie, boale, cari consumă armatele în campanii; despre alte epidemii nici vorbă n'a fost; dar au avut:

Organizare înțeleaptă, capabilă, inteligentă și cu toate mijloacele necesare.

Să urăm, să dorim și să cerem ca totul să meargă de aici înainte numai în spre bine.

Domnilor și Doamnelor,

Dela un timp oarecare s'a luat de obicei, să nu se mai permită semnalarea relelor pentru că încep țipetele că: Se înjosește sau se insultă cutare sau cutare instituțiune, cerându-se ca *tăcerea și taina* să acopere totul.

Acest spirit indică lipsa de scrupul și de aspirațiune. Dorința de îndreptare și de curmare a răului numai există în sufletul nostru?

Sunt convins că D-v. toți nu doriți, decât ca toată munca să fie îndreptată spre curmarea relelor și ridicarea țării acolo, unde aspiră orice patriot bun pentru mărirea și gloria neamului său.

Nimeni când critică sau arată relele nu poate concepe insulta unei instituțiuni; *fiindcă ar trebui sfârâmat. Adevăr da. Insultă nu. Instituțiunea în sine este castă și nu suferă nici insultă, nici înjosire și rău se face că se răstoarnă adevăratul sens al dorinți suprimării relelor. abuzurilor sau a lipsurilor de cari suferim, invocând insulta.*

Printr'acest sistem se comite două rele.

I-a. Bănuiala că instituțiunile țării sunt susceptibile de a fi insultate, ceiace nu trebuie nici măcar închipuit;

II-lea. Că cu modul acesta se perpetuă vițiul acoperind și întărind pe vinovați și pe incapabili.

Un singur exemplu

Când s'ar critica năpăsarea și neglijența învățământului, care prin lipsa de școli, lasă zecimi de mii de copii în *întunericului iadului*; aceasta ar însemna oare insulta vreunei instituțiuni?

Nu! Inseamnă curat și lămurit blamarea celor ce o conduc.

Da! Vinovații doresc a se înăbuși totul, pentru a se *ascunde incapacitatea și greșelele făptuite*.

Acest sistem înrădăcinează vițiul și deprinde pe toți la tot felul de rele; fiind siguri de a fi acoperiți de slăbiciunea oamenilor fără *amorul propriu al prestigiul statului și al cinsteinațiunei*.

De ce să se suprimă adăvărul?

Pentru a se acoperi răul?

Pentru ce să ascundem realitatea, când se vede atâtea laciune?

Trebue ca lumina să fie cât de mare, căutându-se îndreptările.

De ce ne este frică?

De rușine că avem răi?

Dar care națiune nu-i are?

Deosebirea este că celelalte națiuni îi suprimă. Nu-i ascunde.

Să nu uităm diferitele campanii în Franța cu cestiunile unor miniștri de războiu și cu criticele recente asupra manevrelor din anul acesta.

În Germania cu cestiunea unor procese destul de rușinoase a unor persoane sus puse.

Ei bine! Ei asanează moravurile. La noi nu există vinovați, ei sunt *în capul treburilor*.

Avem probleme mari la lumina zilei, cari nu pot cu nici un chip suferi întârzieri, reclamând pentru viitor o *muncă puternică și neîntreruptă, prevăzută cu multă judecată și seriozitate; fiindcă de aici depinde consolidarea pozițiunii noastre ca stat*.

Să nu uităm *niciodată* că suntem înconjurați numai de vrăjmași, cari ne invidiază în totul și nu doresc decât micșorarea sau nimicirea noastră.

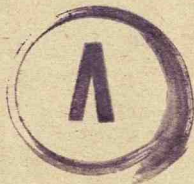
Din problemele ce avem de rezolvat, trei sunt cele mai principale și urgente :

1. Cestiunea țărănească ;
2. Cestiunea învățământului ;
3. Cestiunea Apărării naționale.

Acestea sunt baza viitorului nostru, după cum vom ști să le rezolvim mai bine.

Cu atât Înălțarea Neamului va fi mai Mare și mai Puternică ; iar noi să sperăm că lipsurile dovedite vor rămânea pururea oglinda îndreptărilor viitoare și că înțelepciunea și călăuzirea măreață de până acum ajutată de patriotismul întregului popor, ne va asigura mărirea și propășirea ce merită iubita noastră Patrie.

~~Institutul de Studii Istorice și Social-Politice
de pe lângă C.C. al P.C.R.
BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ~~

**VERIFICAT
2017**

**VERIFICAT
2007**

BIBLIOTECA